

доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575.

6. Каница С. Об ускорении исторического времени. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.journal.esco.co.ua/200902/art074.pdf>.

7. Корнєєв В. Антикризисное регулирование кредитных рынков: порівняльний аналіз практики зарубіжних країн [Текст] / Корнєєв В., Бублик Є. // Економічний вісник Донбасу. — 2010. — № 2 (20). — С. 70–74.

8. Мониторинг финансовой стабильности в РФ, странах с переходной экономикой и развивающихся странах / Институт экономической политики им. Е.Т.Гайдара. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iep.ru/index.php?option=comObibiet&Itemid=50&catid=124&lang=ru&task=showallbib>.

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Офіційний сайт Національного банку України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

11. Офіційний сайт ПАТ “Фондова біржа ПФТС”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pfts.com>.

12. Официальный сайт Федеральной службы государственной статистики Российской Федерации. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat/rosstatsite/main>.

13. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению. / Международный валютный фонд. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/pdf/rus/guide.pdf>.

14. Сапір Ж. Наскільки тяжко, наскільки довго? [Текст] / Сапір Ж. // Економіка України. — 2008. — № 10. — С. 73–93.

15. Хазин М. Фрагмент очередного обзора “Неокона”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.khazin.livejournal.com/13163.html>.

16. The Global Competitiveness Report 2011-2012 World Economic Forum. (Geneva, Switzerland 2011). — [Електронний ресурс]. — Режим до-

ступу: <http://www.weforum.org/docs/WEF-GCR-Report-2011-12.pdf>.

17. USD LIBOR interest rate. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.global-rates.com/interest-rates/libor/american-dollar/american-dollar.aspx>.

18. Стійкість фінансових ринків України та механізми її забезпечення / [О.І.Барановський, В.Г.Барановська, Є.О.Бублик та ін.]; за ред. д-ра екон. наук О.І.Барановського; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. — К., 2010. — 492 с.

19. Міщенко В. Шляхи подолання фінансово-економічної кризи в Україні / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. — 2009. — № 2. — С. 3–7.

20. Карминский А. М. Рейтинг динамической финансовой стабильности банков / А.М.Карминский, А.Е.Петров // Аналитический банковский журнал. — 2000. — № 12. — С. 74–78.

21. Default Probabilities. Estimated 5Yr Cumulative Probability of Default (CPD) & 5Yr Credit Default Swaps (5Y CDS). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.workforall.net/CDS-Credit-default-Swaps.html>.

Нотатки з конференції/

Міжнародна банківська конкуренція: погляд науковців

23–24 травня 2013 року на базі Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України” (м. Суми) відбулася VIII Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика”. Цього року вже традиційне зібрання науковців під егідою УАБС вперше проходило у цілком новому форматі – з доповідями виступали в основному зарубіжні учасники конференції, і спілкування відбувалося англійською мовою.

On May 23–24, 2013, the 8th International Theoretical and Practical Conference “International Banking Competition: Theory and Practice” took place at the Ukrainian Academy of Banking of National Bank of Ukraine (Sumy city). This year, the traditional gathering of scientists under the auspices of the UAB took place in the entirely new format for the first time; chiefly foreign participants made reports, and communication was in English.

Українська академія банківської справи НБУ досить успішно налагоджує ділові контакти з науковцями різних країн, пропагує свої здобутки і діяльність Національного банку України, відкриває колегам красу та історію нашої країни. Підтвердженням міжнародного визнання цього навчального закладу стала й нинішня конференція, в якій взяли

участь представники університетів, регуляторних органів, банків та бізнесових кіл із понад 20 країн світу, зокрема Федерального резервного банку Канзас Сіті (США), Дойче Бундесбанку, Банку Італії, Центрального банку Турецької Республіки, Університету Лондона, Університету Наварри (Іспанія), Університету Еврі (Франція), Університету Ковенанту

(Нігерія) та інших структур.

Такого солідного представництва вдалося досягти завдяки тому, що на базі кафедри міжнародної економіки УАБС НБУ вже кілька років активно діє Міжнародний центр із банківської справи та корпоративного управління, який має фундаментальну мережу партнерських контактів серед експертів-практиків та науковців у галузі

банківської справи і корпоративного управління в усьому світі, реалізуючи численні наукові проекти як в Україні, так і за кордоном. Крім того, нещодавно ініціативною науковою групою в Сумах було створено Міжнародний центр економічних досліджень глобальних ризиків, який також має широку мережу партнерів у сфері ризик-менеджменту та фінансів. Із кількома доповідачами нинішньої конференції академія і раніше працювала як співорганізатор міжнародних наукових форумів (наприклад, професор Донато Масчіандаро з Університету Бокконі доповідав на міжнародному зібранні в Пізі, а віцепрезидент Федерального резервного банку Канзас Сіті Кеннет Спонг – в Гельсінкі). Науковці представили на конференції близько 30 доповідей та активно обговорили важливі проблеми розвитку світової фінансової системи, зокрема пов'язані з останньою планетарною кризою.

Діловий тон конференції задав своїм виступом професор **Донато Масчіандаро** з італійського Університету Бокконі, директор Наукового центру з фінансового і монетарного регулювання, член Управлінської ради Європейського форуму грошей та фінансів, який є також радником ООН з економічних питань. Науковець активно займається академічними та регулятивними проектами в рамках тематики фінансового регулювання і діяльності фінансових ринків у Італії та Європі. Виступи професора Масчіандаро завжди викликають великий резонанс на престижних конференціях в усьому світі. У доповіді він зазначив, що до кризи спостерігалася консолідація регулювання, центральні банки відігравали переважно роль агента монетарної політики, який діє за принципами незалежності та підзвітності. Потенційним же вирішенням регулятивних проблем може стати так зване “регулювання легким дотиком” (Light touch regulation), яке, забезпечуючи чіткий розподіл між регулюванням та наглядом, дає змогу використовувати більш інноваційні підходи та моделі для банківського регулятора. Професор підкреслив, що після фінансової кризи відбулася трансформація регулятивних процесів – від конвергенції до протилежних підходів, із переважанням використання принципів політичної економії, загальних економічних та юридичних методів.

Доктор **Елод Такац**, старший еко-

номіст Банку міжнародних розрахунків (м. Базель, Швейцарія), який до цього працював у МВФ, у своїй презентації розглянув питання міжнародного банківського кредитування та діяльності банку міжнародних розрахунків у цьому аспекті в контексті світової фінансової кризи. Зацікавлення присутніх викликали його міркування щодо впливу транскордонного кредитування на внутрішній фінансовий ринок країн, що розвиваються. Цей вплив, зауважив виступаючий, залежить від моделі міжнародних банків та розміру кредитування іноземними банками відносно внутрішнього ринку кредитів у країні. Зокрема доктор Такац зауважив найбільший вплив міжнародного кредитування саме на країни Східної Європи. У зв'язку з цим доповіді порушив питання можливих шляхів зменшення ризику країни-кредитора при здійсненні міжнародного кредитування. Тематика доповіді була близькою для багатьох учасників конференції, тому викликала конструктивний діалог.

Професор Масчіандаро звернув увагу, що національне та міжнародне регулювання спроможне здійснювати значний вплив на міжнародний рух коштів. **А Себастьян Уремаду** з університету Ковенанту (Нігерія) висловив думку, що для того, аби зменшити суверенні ризики різних країн, необхідно передусім збільшити міжнародний поділ ризиків. **Ольга Кузьменко**, доцент кафедри економічної кібернетики Української академії банківської справи Національного банку України вказала на можливість наявності аномальних рівнів розподілу ризиків у моделі представлених доктором Такацом розрахунків, які могли вплинути на адекватність результатів. **Роберто Віолі** з центрального банку Італії зауважив, що необхідно також враховувати вплив тіньового банківського бізнесу на міжнародні банківські операції. На це доповідач заперечив, що нині в міжнародних масштабах вплив тіньових банківських операцій несуттєвий. Професор **Олександр Костюк** із УАБС НБУ в контексті міжнародного банківського кредитування та діяльності банку міжнародних розрахунків порушив питання щодо доцільності створення світового мегарегулятора з більшими повноваженнями, ніж в існуючих транснаціональних інституцій. Цей месидж викликав дискусію, в результаті яких учасники конференції дійшли висновку, що світова фінансова система не

готова працювати за правилами єдиного регулятора – дехто вважав, що це може навіть загрожувати економічному суверенітету країни, інші учасники пропонували надати існуючим міжнародним регулятивним організаціям більш важелі впливу на рішення національних регуляторів.

Доктор **Кенет Спонг**, старший економіст Федерального резервного банку Канзас Сіті (США), який має досвід роботи в регуляторних органах із 1973 року і є відомим експертом у галузі корпоративного управління в банках та фінансового регулювання, зупинився на проблемі страхування депозитів. Зокрема він порівняв дві групи банків Америки: ті, які беруть участь у фонді гарантування вкладів, і ті, які не беруть. Доповідач зробив висновок щодо необхідності контролю ризиковості операцій застрахованих банків, оскільки вони здійснювали ризикованішу діяльність порівняно з банками, які не були членами фонду гарантування вкладів. Водночас наявність системи страхування вкладів спричиняє ситуацію, коли клієнти вкладатимуть у банк свої кошти не за критерієм ефективності його діяль-

Вітальне слово виконуючого обов'язку ректора УАБС НБУ Сергія Козьменка учасникам конференції.

ності, а за принципом: чи бере банк участь у програмі гарантування вкладів. Враховуючи динаміку розвитку досліджуваного явища ще з 1930-х років, доктор Спонг визначив, що банки, які є учасниками програми страхування вкладів, мали значно менший обсяг капіталу, велику частину своїх коштів спрямовували на кредитування нерухомості і в багатьох випадках були вразливішими до криз у економіці. Зазвичай вони менш дисципліновані, мають слабшу капітальну базу і при цьому рідше підпадають під покарання регулятора. Емпіричне дослідження, проведене доктором

Спонгом, підтвердило ці гіпотези. Тож, на його думку, регулятивні вимоги щодо застрахованих банків слід зробити жорсткішими, а вартість участі банку у фонді страхування вкладів повинна залежати від ризиковості його операцій.

Завершив пленарне засідання старший віце-президент німецького Ді Фо Бі Банку СІ (DVB Bank SE) (м. Франкфурт-на-Майні, Німеччина) доктор **Борислав Бжеліч**. Він розповів про специфіку роботи до та після кризи основного акціонера Ді Фо Бі Банку СІ – потужного Ді Цет Банку (DZ Bank), який входить до п'ятірки найбільших банків Німеччини. Зважаючи на особливий напрям роботи – фінансування інфраструктурних проєктів, цей банк почав активніше діяти саме після кризи, коли всі інші фінансові організації мали проблеми. Це свідчить про далекоглядність стратегії банку та фундаментальну аналітичну роботу, що допомогло уникнути суттєвих збитків від фінансування дорогих інфраструктурних об'єктів, які в період кризи втратили близько половини своєї вартості.

Після пленарного засідання розпочали роботу чотири паралельні секції. Перша, на якій презентували шість доповідей, підготовлених як іноземними, так і українськими науковцями, була присвячена проблемам корпоративного управління в банках та фінансових інституціях. Професор Школи математичних наук UTS (Австралія) **Павло Шевченко** зупинився на питаннях оцінки операційного ризику банку згідно з рекомендаціями Базельського комітету і запропонував ряд підходів, які найчастіше застосовуються в сучасних дослідженнях для вимірювання операційного ризику і базуються на виокремленні різноманітних джерел інформації – зовнішніх та внутрішніх даних, сценарного аналізу. Особливу увагу науковець приділив розподілу витрат (LDA), запропонованому в документі Базель II. Учасники конференції обговорили проблемні ситуації, які можуть виникати при впровадженні даного методу, та можливі шляхи їх вирішення. Доктор **Гарет Петерс** із кафедри статистичних наук Університету Лондона (Великобританія) на продовження цієї теми виступив із доповіддю, присвяченою моделюванню операційного ризику згідно з рекомендаціями Базеля III. Він узагальнив роль адекватності капіталу відповідно до нової редакції докумен-

та, підкресливши необхідність урахування впливу подій, які згідно з Базелем II та Базелем III впливають на операційний ризик.

Ольга Неселевська з Фінляндії, яка досліджує вплив політичних факторів на якість корпоративного управління, динаміку капіталу та розвиток національної економіки, наголосила, що політизація економіки суттєво позначається на поведінці інвесторів. Проблематику адекватності капіталу, зокрема його міжчасового впливу на прийняття рішень порушили професор фінансів Памплінського коледжу бізнесу Політехнічного університету штату Вірджинія **Джордж Морган** та **Летиція Конверсано** із Міланського університету (Італія). Вони запропонували модель, за якою можна врахувати різноманітні фактори впливу на поведінку при прийнятті рішень у фінансовій установі після запровадження посиленних вимог до банківського капіталу. Ця модель також викликала жваву дискусію.

Засідання другої секції конференції, на якій розглядалася тема “Банківське регулювання та нагляд у контексті світової фінансової кризи”, проходило під головуванням представника Дойче Бундесбанку, професора Університету прикладних наук (Німеччина) **Олівера Круза**. Виступаючи розглянули такі питання: російський досвід порівняння моделей оцінювання ймовірності дефолту фінансових організацій; моделювання динамічної стабільності української банківської системи; регулювання тінньового банкінгу; застосування мультиагентської моделі іпотечних цінних паперів; передача кредитного ризику в банках та забезпечення фінансової стабільності в контексті подолання наслідків субстандартної кризи; оцінювання системного ризику в турецькій банківській системі за допомогою адаптованої моделі CAPM.

Доповіді на засіданні третьої секції були в основному присвячені питанням розвитку фінансового ринку у посткризовий період. Жваве обговорення викликали виступи, в яких наголошувалося на ймовірних загрозах, спричинених іноземним капіталом для країн Центральної, Східної та Південно-Східної Європи, зокрема і для України. Тематика четвертої секції – “Центральні банки та грошово-кредитна політика: контури антикризової архітектури”. Цікавими були виступи, присвячені фінансовому посередництву в Нігерії і Туреччині, оподатку-

ванню банківської діяльності в країнах Європейського Співтовариства, прогнозуванню економічних даних, виникненню економічних “бульбашок”. Себастьян Уремаду з Університету Ковенанту (Нігерія) представив на розгляд колег модель визначення взаємозв'язку між рівнем фінансової глибини та зростанням ВВП і запропонував на її основі свої рекомендації органам фінансового регулювання. Привернула увагу учасників конференції також методологія дослідження тінньової економіки в Туреччині, презентована **Пінаром Озлу** з центрального банку цієї країни. Новизною поглядів на прогнозування рівня безробіття за допомогою сучасних систем пошуку даних вирізнявся виступ доцента кафедри економічної кібернетики УАБС НБУ **Владислава Домбровського**.

Зарубіжні учасники конференції зазначили, що цей захід не поступається світовим аналогам наукових форумів. “Українська академія банківської справи вкотре підтримала і закріпила імідж міжнародного наукового центру, – розповів у інтерв'ю “Віснику НБУ” виконуючий обов'язки ректора вузу **Сергій Козьменко**. – Конференція стала плацдармом щодо обміну науковими дослідженнями та дала початок кільком міжнародним проєктам. Зокрема, викладачі академії разом з іспанськими колегами займаються науковими дослідженнями проблем розвитку фінансових ринків. Головний економіст Федерального резервного банку Канзасу Кеннет Спонг (США) запросив представників академії проходити у них наукові стажування. Головний економіст Банку міжнародних розрахунків Елод Такатс (м. Базель, Швейцарія) ініціював ідею співробітництва у сфері розрахункових моделей функціонування фінансових ринків. Професор Андрій Верніков із Вищої школи економіки (м. Москва) запропонував продовжувати співробітництво, організуючи візити аспірантів і науковців академії до цієї школи на семінари та конференції, а також висловив готовність брати участь у спільних наукових проєктах. Представники Школи економіки у Вроцлаві (Польща) професори Алісія Бродська та Кшиштоф Бернацькі виявили бажання організувати англійські курси й читати лекції для студентів академії”.

□
Микола Пацера,
“Вісник НБУ”.
Фото **Андрія Боженка**.